

קיצור הלכות אנינות

HALAJOT BÁSICAS DE ANINUT

En Hebreo y en Español

הג"ר שלמה טוויל שליט"א, הרב הראשי לקהילת מגן דוד מקסיקו, עבר על כל ההלכות ואישרום לפירסום
Revisado y aprobado por **HaRav Shlomo Tawil**, Comunidad Maguén David, Mexico

INMEDIATAMENTE DESPUES DE QUE EL ALMA SE SEPARA DEL CUERPO

1. Un *goses* (persona moribunda) tiene un estatus *halajico* como una persona viva en todos los sentidos. Apresurar su fallecimiento de cualquier manera es equivalente a cometer un asesinato. Por ejemplo, esta prohibido tocar cualquier parte de su cuerpo ya que podría apresurar su muerte. A tal grado, que la persona debe esperar unos momentos después del fallecimiento para cerrar los ojos del fallecido.
2. Es una *mitzva* elogiada estar al lado de la cabecera de una persona en el momento en el que el alma se separa. Una vez que a comenzado el momento de expiración, aquellos presentes no se deben retirar del *goses*.
3. Elogiando o diciendo palabras de *tziduk hadin* (reconocimiento la justicia del Juicio Divino) se deben evitar en la presencia de un *goses*. Igualmente cualquier tema perteneciente a las preparaciones de la *tabarah* (proceso de purificación), funeral, o temas sobre el entierro se deben evitar en su presencia antes del tiempo de expiración.
4. La *halaja* pura, requiere que cualquier persona presente en el momento en el que el alma se separa del cuerpo tiene que hacer *keriyah* (rasgar sus ropas). HaRav Moshe Feinstein *zt"l* sostiene que esta practica aun se acostumbra en nuestros días. Sin embargo, existen algunas autoridades que sostienen que no se acostumbra la *keriyah*. Por lo tanto, miembros de *Hatzala* o de ese tipo de organizaciones definitivamente se pueden apoyar en esta ultima opinión. De lo contrario, podrían no querer participar en las necesidades de un *goses* (por miedo a estar presente en el momento en el que el alma se vaya.)
5. De todas maneras, los familiares del fallecido que tienen obligación de guardar duelo por el, posponen el acto de *keriyah* hasta el entierro (o el final del servicio del funeral si es que no van a estar presentes durante el entierro.)
6. Una vez que la separación del alma ha sido definitivamente determinada, la cara del fallecido debe ser cubierta.
7. El cuerpo no debe dejarse sin *shemira* (cuidado de los guardianes). En la situación en la que no existe la posibilidad de que ratones vayan a dañar al cuerpo (por ejemplo cuando se refrigera el cuerpo, como se acostumbra hoy en día), la *shemira* se realiza a nivel "*yotze v'nijnas*" – "uno que sale y entra" (prácticamente significa inspecciones periódicas). La persona que esta realizando esta *shmira*, esta exenta en ese momento de cualquier otra *mitzva*. Alguna *shemira* extra que la familia decida hacer, no sustituye ninguna otra de las obligaciones normales de las *mitzvot*.
8. Esta prohibido comer o tomar algo en el cuarto en donde se encuentra el cuerpo del fallecido.

דינים השייכים סמוך ליציאת נשמה ואחריה

- א. הגוסס הרי הוא כחי לכל דבריו וכל המעמץ עם יציאת הנפש ה"ז שופך דמים (יו"ד שלט, א).
- ב. מצוה לעמוד על האדם בשעת יציאת נשמה. וכיון שנטה אדם למות אין רשאי ליפרד ממנו (שם ס"ד).
- ג. יש לימנע מלומר שום עניני הספד או צידוק הדין בפני הגוסס או לדבר בפניו שום הכנות צרכי הטהרה הלויה והקבורה עד שתצא נפשו (ע"פ ש"ע שם ס"א).
- ד. אף שמן הדין העומד בשעת יציאת נשמה חייב לקרוע (שם ש"מ, ה), וכן כתב הגר"מ פיינשטיין זצ"ל (אג"מ ח"מ ח"ב סוף סי' עג) שגם בזמנינו יש לנהוג כן, מ"מ הובא בכמה ספרים (גשר החיים ד, ט; בדי השלחן שם ד"ה חייב; ועוד) שבזמנינו המנהג שלא לקרוע. חברי הצלה וכדומה שיש מקום לחוש שאם יתחייבו לקרוע ימנעו מלהיות בשעת יציאת נשמה בודאי יכולים לסמוך על המנהג שלא לקרוע (בעל ודברת בם בשם רבו הגר"פ שליט"א).
- ה. הקרובים החייבים להתאבל ממתנינים מלקרוע עד הקבורה, ואם אינם הולכים להקבורה ממתנינים עד סוף הלויה (הכי נהוג וע"י בדי השלחן שם סוף סק"י).
- ו. נוהגין לכסות פני המת כשנתברר בלי ספק שכבר יצאה נשמתו (מעבר יבק שפתי רגנות פ"ט).
- ז. לא יניח המת בלי שמירה (ברכות יח, א). שומר המת פטור משאר המצוות (או"ח ע"א, ג ומ"ב סק"ב) מדין עוסק במצוה. מיהו במקום שאין לחוש לעכברים [כגון שמונח בתיבה סגורה וכמו שנהוג להניחו במקרה] אין לבטל שום מצוה בשביל שמירה, ובלבד שלכל הפחות יהא יוצא ונכנס (ע"י אג"מ יו"ד ח"א סי' רכה).
- ח. אסור לשום אדם לאכול או לשתות בחדר המת (יו"ד ש"מ, א. לשום אדם, פתחי תשובה סק"ב. לשתות, חידושים וביאורים להגרא"ז מרגליות סכ"א, קצשו"ע קצב, יא).

9. Esta prohibido involucrarse en el estudio de la *Torah* o de rezar dentro de 4 *amot* (aproximadamente 6-8 pies - entre 1.8m - 2.4m) del fallecido. Sin embargo esta permitido decir *Tehilim* (Salmos) junto a el, ya que esto es para el beneficio del fallecido mismo (ya que aleja a los espíritus malos). Sin embargo, cuando es posible hay que alejarse los 4 *amot* aun al decir *Tehilim*. Algunos son más estrictos y prefieren no decir *Tehilim* si no existe esta separación de 4 *amot*. (Y con respecto al *onen* mismo, ver más adelante el punto 15.)
10. En la medida que sea posible, uno debe tratar de que ningún gentil toque el cuerpo del fallecido. Por lo tanto, uno debe instruir al personal del hospital de no remover tubos ni nada que este conectado al cuerpo.
11. Involucrarse en las necesidades del entierro requieren una impureza ritual, algo que los *kobanim* por lo general deben evitar. Sin embargo, hay un mandamiento positivo Bíblico que obliga a los *kobanim* a involucrarse en esta *mitzva* cuando fallece algún pariente por el cual esta obligado a cuidar luto, a parte de su hermana casada.

EL PERIODO DE ANINUT

12. *Avelut* (duelo) empieza con la conclusión del entierro. El periodo antes de este tiempo (por ejemplo, desde el momento en que fallece el pariente hasta su entierro) se llama "*aninut*". Varias leyes únicas se aplican al *onen* (la persona en el estatus de *aninut*) por ejemplo: no puede comer carne o tomar vino.
13. Un *onen* esta exento de todos los mandamientos (*mitzvot*) positivos, de hecho, puede ser que el mismo elija no hacer las *mitzvot*. Sin embargo, esta sujeto y obligado sin lugar a duda de los mandamientos negativos y no puede abstenerse de cumplirlos.
14. Existen algunas restricciones que son necesarias de cuidar durante el tiempo de *avelut* (por ejemplo: lavar la ropa, bañarse). Un *onen* debe adherirse a estas reglas con dos excepciones: puede utilizar zapatos de piel y puede salir de su casa. También, la costumbre es que el *onen* se puede sentar en una silla normal.
15. Un *onen* no debe ocuparse en el estudio de la *Torah*. Más aun, no puede recitar *Tehilim* – a menos de que este junto al fallecido. Sin embargo, hay opiniones más estrictas que prohíben recitar *Tehilim* aun cerca del fallecido.
16. Un *onen* que quiera comer pan, deberá lavarse las manos como se acostumbra ritualmente, sin embargo, no dice ninguna *braja*.
17. Los *poskim* (rabanim que toman decisiones *halajicos*) debaten si las leyes de *aninut* se aplican a una persona cuyo pariente falleció en otra ciudad. La costumbre prevalente en esta circunstancia es de observar las leyes de *aninut*.

ANINUT EN SHABAT

18. No todas las leyes de *aninut* se aplican en *Shabat*. Un *onen* tiene la obligación absoluta en todos los mandamientos positivos. Con respecto a las leyes de luto, un *onen* únicamente observa aquellas cosas que el *avel* cuida en privado (por ejemplo, no lavarse.)
19. Al igual que durante la semana, el *onen* no debe estudiar *Torah* en *Shabat*. Sin embargo, hay algunos temas sombríos que se pueden estudiar en *Shabat*. Estos incluyen los siguientes: el tercer capitulo en la *Mesejta Moed Katan*, las leyes de luto; y el libro Bíblico de *Iyov*. También puede repasar la *parsha* en la *Torah* de la semana en la manera de "*shneim mikra v'ejad Targum*" (dos lecturas de la *parsha* y una con *Targum*) ya que es una obligación exclusiva de *Shabat*. Si su costumbre

ט. אסור לכל אדם ללמוד או להתפלל בתוך ד' אמות של המת (או"ח מה, א). מותר לומר תהלים אצלו לפי שהיא לצרכו להצילו מרוחות רעות (הכמת אדם קנה, טו, ובדברי סופרים [שדמ, סא] דייק כן מהב"י), אבל נוהגים להחמיר לכתחילה להרחיק מד' אמות של המת אם אפשר. ויש מחמירים אף כשאי אפשר להרחיק (ע"פ שמועה שהגר"מ פיינשטיין זצ"ל היה נוהר שלא לומר תהלים בבית"ק). (ולענין האונן עצמו, ע"ל להלן אות טו.)

י. ישמרו את המת כל מאי דאפשר שלא יגע בו אינו יהודי (עבודת הגרשוני סי' עז). ובבית חולים יצו שלא להסיר שום שפופרת או דבר אחר מהמת.

יא. מצות עשה על הז' קרובים, בין כהנים בין ישראלים, ליטמא להמת [חוץ מאח לאחותו הנשואה] (משנ"ב תקומה, יג; דברי סופרים ובדי השלחן שע"ג, ג).

דיני אנינות

- יב. אונן אסור בבשר ויין (יר"ד שמא, א, א).
- יג. אונן פטור מכל מצות עשה ואפילו רוצה להחמיר על עצמו אינו רשאי (שם), אבל מזהר מלעבור על שום איסור (פתיחי תשובה שם סק"ז).
- יד. אונן אסור בכל דבר שאבל אסור בו (על כן אסור ברחיצה ותספורת וכו'), חוץ מנעילת הסנדל ויציאה מפתח ביתו (ע"פ הרמ"א שם ס"ה). ונהגו להקל גם לישיב על כסא כרגיל (דברי סופרים שם סק"פ).
- טו. האוננים אסורים בתלמוד תורה (הגהות רעק"א שם), ואפילו לומר תהלים אסורה להם (ערוה"ש שם ס"י). אבל מותרים לומר תהלים אצל המת (רמת רחל מו, ב), ויש מחמירים (בעל ודברת בם בשם רבו הגר"ד פ"פ שליט"א).
- טז. אם האונן רוצה לאכול פת, יטול ידיו כדין בלי ברכה (פתיחי תשובה שם סק"ד).
- יז. אם אין האונן בעיר שנמצא המת שמה ואין בדעתו לנסוע אל הלוייה, נחלקו הפוסקים אם דין אונן עליו (שו"ע שם ס"א, ושו"ך סק"ה, ומש"ב נה, כ). ומנהג העולם שנותנין עליו דין אונן.

אנינות בשבת

- יח. אונן אינו נוהג אנינות בשבת חוץ מדברים שבצנעה, וחיוב בכל המצוות (שו"ע שם).
- יט. לכן אסור בתלמוד תורה בשבת (הגהות רעק"א שם), אבל מותר לו ללמוד בכל מקום שאבל מותר ללמוד בו, כגון פרק אלו מגלחין והל' אבלות וספר איוב (ערוה"ש שם ס"ז, וכן נראה מהמשנ"ב ע"א, יא). וכן מותר לו להעביר הסדרה שנים מקרא וא' תרגום מפני שהוא חובת היום (יר"ד ת, א). וכן מותר לו לומר תהלים אם רגיל בכך בכל שבת (דברי סופרים שמה סוף סק"א).

es recitar *Tehilim* en *Shabat*, también lo puede hacer este *Shabat*.

20. Una mujer que se encuentra en *aninut* esta obligada a prender velas de *Shabat* con su bendición.
21. Como mencionamos, *Shabat* es diferente para un *onen* ya que tiene que cumplir con las *mitzvot* (lo cual esta prohibido entre semana.) Sin embargo, no debe hacer el rezo de la tarde, *minja*, *Erev Shabat* (viernes) – aunque sea tarde en el día y aun si ya recibió *Shabat* al no hacer ninguna *melaja* (trabajo).
22. Tampoco debe rezar la mayor parte del rezo de *Kabalat Shabat* (Recibimiento de *Shabat*). Sin embargo, el Salmo 92 (“*Mizmor Shir L’yom HaShabat*”) y el Salmo 93 (“*Hashem Malaj*”) si se dicen.
23. La costumbre prevalente es que el *onen* recita *Kadish*.
24. El cantico de “*Shalom Aleichem*” no lo dice asi como las demás canciones de *Shabat*.
25. Puede comer carne y tomar vino en *Shabat*.
26. No recibe una *aliyah* (i.e. no se le llama a la *Torah*).
27. En cuanto termina *Shabat*, el *onen* una vez más esta exento de todas las *mitzvot* y no tiene permiso de cumplirlas. Por lo tanto, al terminar *Seuda Shlishit* (la tercera comida de *Shabat*), debe cerciorarse de decir *Birkat Hamazon* (la bendición que se dice después de los alimentos) antes de la conclusión de *Shabat*. Además, debe tratar de decir *Kriyat Shema* de la noche en esos momentos.
28. Una vez concluido *Shabat*, el *onen* continua con sus actividades de *aninut* que se aplican a los días de la semana. Antes de involucrarse en alguna *melaja*, debe decir la frase: “*Baruj HaMavdil ben kodesh l’jol*” (Bendito sea El que separa lo santo de lo mundano). El servicio de *Havdala* – que se dice con la copa de vino – se postpone hasta la conclusión del periodo de *aninut*.

DESPUES DEL ENTIERRO

29. El entierro mismo significa el final del periodo de *aninut*. El *onen* que hasta ahora ha estado exento de las *mitzvot* y del rezo, ahora regresa a sus obligaciones normales. Con respecto a algunas bendiciones y rezos, algunas dificultades pueden surgir dependiendo del momento exacto en el que el *aninut* termine y sus obligaciones continúen. Con respecto a *Birkat HaTorah* (las bendiciones sobre la *Torah*), en el caso en el que no haya dicho la bendición desde el amanecer, debe hacerla en cuanto antes aunque ya se haya hecho de noche.
30. Con respecto a los rezos en general, si ya es tarde pero antes de *jatzot*, (medio día), debe conducirse como cualquier otro día en el que haya tenido algún percance y solamente ahora puede rezar.
31. Si es después de *jatzot* (por lo cual ya se le perdió la oportunidad de muchas de las bendiciones y de rezos), no debe decir *Kriyat Shema*, sino únicamente cumplir con el mandamiento de recordar el Exodo (la salida de Egipto). Más aun, debe decir las tres bendiciones de “*shelo asani goy/eved/ishá*”.
32. Una pregunta se puede presentar sobre la obligación del rezo en el caso en el que el fallecimiento de su ser querido sucedió inmediatamente después del amanecer (antes de recaer su estatus de *aninut*). Es decir, que recayó sobre de el, la obligación del rezo matutino al amanecer, sin embargo por cuanto que se volvió un *onen* antes de haber rezado, no pudo cumplir con su obligación. Si el entierro ocurre después de *jatzot*, deberá rezar *Shmone Ezre* dos veces a la hora de *Minja* (el rezo del atardecer). Sin embargo, si el fallecimiento ocurrió antes del amanecer (y el entierro después de *jatzot*), solamente reza un *Shmone Ezre* en *Minja*.
33. La *halaja* dice que una persona que esta de luto, en el primer día de *avelut*, no se pone *tefilín*. Esto definitivamente se aplica cuando el fallecimiento y el entierro ocurren en el mismo día.

כ. בערב שבת אשה אוננת חייבת להדליק נר שבת ובברכה (שבת הלוי ח"א רסב, ב).

כא. לא יתפלל תפלת מנחה אף אחר שכבר פירש ממלאכה (עי' פתחי תשובה סי' שמא סק"ב).

כב. לא יאמר קבלת שבת חוץ ממוזמור שיר ליום השבת וה' מלך (גשר החיים ע' רלח, שר"ת תשורת שי מהד"ת סי' קעא).

כג. נוהגין שאונן אומר קדיש (ע"פ הט"ז ש"ע, ד מובא במשנ"ב ע"ז).

כד. אין אומרים שלום עליכם (שר"ת מגידות להפמ"ג סי' נא [כ"כ לענין אבל ונראה דה"ה לאונן]) ולא שאר זמירות (מהאי טעמא).

כה. מותר בבשר ויין בשבת (שמא, א).

כו. אסור לאונן לעלות לתורה (גלין מוהרש"א שמא, ב מהמו"א תקמח, ח).

כז. יזהר לברך ברהמ"ז אחר סעודה ג' קודם יציאת השבת. גם יקרא אז קר"ש (משנ"ב ע"א, י).

כח. אחר יציאת השבת חוזר לאנינותו. וקודם שיעשה מלאכה יאמר 'ברוך המבדיל בין קודש לחול'. ואינו מבדיל על הכוס עד אחר שנגמרה האנינות (י"ד שם סוף ס"ב).

אחר הקבורה

כט. יברך ברכות התורה אם לא בירך מעת שהשכים בבוקר (משנ"ב ע"א, ד), ואפילו אם כבר הגיע הלילה יברך.

ל. אם הוא קודם חצות ינהג כמו בכל יום במקרה שנתאחר להתפלל באונס.

לא. אם הוא אחר חצות, יקיים מצות זכירת יצ"מ (דברי סופרים שם סק"ג על פי משנ"ב נח, כז מהשא"א דזמנה כל היום), וגם יברך ברכות שלא עשני גוי עבד ואשה (משנ"ב ע"א, ד). ומ"מ לא יקרא קר"ש.

לב. אם המיתה היתה באותו יום בבקר אחר שעלה עמוד השחר ולא נקבר עד אחר חצות, שכבר נתחייב בתפלת שחרית, יתפלל מנחה שתים. אבל אם היה אונן מעלות השחר עד אחר חצות, אין תשלומין לשחרית (משנ"ב שם).

לג. אבל ביום ראשון לאבלות אסור בתפילין (מו"ק בא, א). ואם המיתה ביום אחד והקבורה ביום אחר, המשנ"ב (לה, טז) פסק שלא יניחם, ויש נוהגים להניחם בצנעה בלי ברכה, ויש גם מתנים שאם אסור בתפילין, שיהיו רצועות בעלמא (עי' פני ברך פי"ב הערה ח).

34. Con respecto al caso en el que el entierro se lleve a cabo otro día: *Mishna Brura* dice que no se debe poner *tefilin*. Hay algunas personas que acostumbran ponerse el *tefilin* en privado y sin decir las *brajot* correspondientes. Hay algunas personas que estipulan – en el caso en el que este prohibido ponerse *tefilin* en esta situación – que los artículos que me estoy poniendo no se consideren *tefilin* sino simplemente correas.
35. La costumbre es que la persona que esta de luto, no consume nada propio ni prueba nada suyo (provocando inconformidad física) hasta que tenga su “*Seudat Havra'ah*” (ver la definición en el siguiente párrafo). Sin embargo, puede comer algo propio si la noche recae en medio.
36. Los vecinos deberán proveer a los dolientes con la “*Seudat Havra'ah*” – la primera comida después del entierro. La costumbre es servir pan y huevo cocido. Lo correcto es que todo sea preparado por otras personas para que los dolientes, estando en luto, no esten involucrados en la preparación de la comida.
37. Si el doliente no ha recitado *Havdala* – y no ha llegado el martes en la noche – debe hacerlo al finalizar el entierro. En estos momentos tiene prohibido comer hasta que diga *Havdala*. Al decir *Havdala*, se salta los primeros versículos que se acostumbran decir. El domingo, lunes o martes, solamente se dice la bendición del vino y la bendición de *Havdala* (“*HaMavdil...*”). En *Motze Shabat* (Sabado en la noche) también se dicen las bendiciones de las especias y del fuego.

לד. בחזרתו הביתה מביה"ק המנהג הוא שיזהר האבל שלא לטעום מאומה משלו [אם אינו בצער], כיון שעדיין לא אכל סעודת הבראה (עי' דברי סופרים שע"ס ס"ב וי). ואם כבר חשכה בינתיים והוא יום אחר, מותר, מפני שאין סעודת הבראה אלא ביום ראשון של אבלות (דמ"א ש"ע, ג).

לה. צריכים השכנים להברות את האבלים בסעודה הראשונה (שו"ע שם ס"א). ונוהגין להביא לחם וביצים קלופות (דברי סופרים שע"ס ס"א וסקמ"ד). ונכון שיהא הכל מוכן לאבלים לאכול שלא יצטרכו האבלים לעשות שום הכנה בעצמם (ע"פ האחרות חיים, מובא בב"י והגהות רעק"א שם).

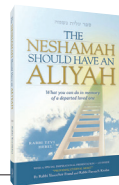
לו. אם עדיין לא הבדיל, יבדיל (שמא סוף ס"ב) [עד סוף יום ג' בשבת], ולא יאמר מקודם פסוקי שמחה הנהוגין (פתחי תשובה שע"ס ס"ב) אלא יברך בפה"ג והמבדיל בלבד. ואם הקבורה במוצ"ש ובא להבדיל יברך גם על הבשמים והנר. לאחר שנגמרה האנינות אסור לאכול עד שיבדיל (עי' רא"ש ברכות פ"ג ס"ב).

La muerte se borrará para siempre y Hashem Elokim limpiará las lágrimas de todas las caras. (Yeshaya 25:8)

בלע המות לנצח ומחה ד' אלקים דמעה מעל כל פנים

UN COMPENDIO DE LA LISTA COMPLETA DE LO QUE PUEDE HACER L'ZEJER NISHMAT (EN MEMORIA) DE SU SER QUERIDO

- Patrocinando estudio de Torah
- Compartiendo *jidushe Torah* del fallecido
- Estudio de Mishna (algunos tienen la costumbre de estudiar en los *shloshim* el capítulo séptimo de la Mesejta de Mikvaot. Esto esta disponible sin costo alguno cuando contacten a Chevrah Lomdei Mishnah – ver informacion para contactarnos en la parte final.)
- Apoyando a *avrejim* que estudian Torah
- *Hajnasat kala*
- Apoyando económicamente a gente pobre o enferma
- Donativo de *sefarim* a una *yeshiva* o un *shul* o *Bet Hakneset*
- Escribir un *Sefer Torah*
- Establecer un *gemaj* (servicio gratuito a la comunidad)
- Adoptar una *mitzva*

(Basado en *The Neshamah Should Have an Aliyah* escrito por Rabbi Tzvi Hebel, publicado por Judaica Press en conjunto con Chevrah Lomdei Mishnah – ver alla una lista completa)

דברים מועילים לעילוי הנשמה
 טוב לראות שיתרבו זכותים להנפטר ע"י מצוות שיעשו לזכותו. בספרים מובאים כמה דרכים להרבות זכותים להנפטר, כגון ליתן צדקה, לייסד גמ"ח ולימוד התורה לעילוי נשמתו, וכן להגיד מחידושי תורתו. גם מצוי שהקרובים והחברים של הנפטר לומדים משניות או משכירים תלמידי חכמים לסיים ששה סדרי משנה או ללמוד כמה משניות לעילוי הנשמה.

Provee un merito eterno para tu ser querido

KADISH, ESTUDIO DE MISHNA Y GEMARA
 OPORTUNIDADES DISPONIBLES

Para pedir copias adicionales favor de contactar:
 (732) 364-7029 / info@ChevrahLomdeiMishnah.org
 www.ChevrahLomdeiMishnah.org

Publicado en conjunto con **PROJECT CHAI**
 CRISIS, TRAUMA, SUPPORT

A Project of Chai Lifeline

נדפס לז"נ חיים ע"ה בן אברהם

